

İZLEM.

İZLEM.17

insan hakları için yasama, yürütme ve yargıyı izleme bülteni - sayı 17-
05.05. 2011

İşte YSK Skandalları

İZLEM

Aralarında 7 BDP'linin de bulunduğu 12 kişinin bağımsız adaylığını, dosyalarında memnu haklarının iadesine yönelik karar bulunmadığı gerekçesiyle 18 Nisan'da iptal eden, iptal kararından 3 gün sonra dönerek 7 BDP'liden 6'sının adaylığına yeşil ışık yakan YSK'nın, skandal işlemlere imza attığı ortaya çıktı.

18 Nisan'da verdiği karar 1 kişinin öldüğü büyük toplumsal olaylara neden olan YSK, kararından dönüşünü "memnu hakların iadesi belgesi aldılar" diye açıkladı. Ancak adaylığına yeşil ışık yakılan isimlerden Leyla Zana ve Hatip Dicle için mahkemenin "memnu hakların iadesi belgesi verilemez" kararı verdiği, Salih Yıldız'ın 18 Nisan öncesinde verdiği belgeyi yeniden sunarak onay aldığı, Ertuğrul

Kürkçü'nün yürürlükten kalkan yasaya göre belge almak zorunda kalarak aday olabildiği ortaya çıktı. BDP'li olmayan bağımsızlardan Harun Özcan'ın ise kesinleşmiş sabıkasının bile bulunmamasına rağmen veto edildiği, durum anlaşılınca adaylığına onay verildiği anlaşıldı.

Hatadan Dönüş Gerekçesi

Yürürlükten kalkan eski TCK'ya göre, bir suçtan hüküm giymiş olup da memnu hakların (yasaklanmış haklar) iadesi belgesi almayanların aday olamayacağına yönelik 200 sayılı genelgesi uyarınca, 18 Nisan'da 7'si BDP'li 12 ismin bağımsız adaylığını iptal eden YSK, önceki gün, bu 12 isimden 8'inin itirazını kabul etti. 12 isimden 2'sinin yaptığı itirazları görüşmeye devam eden kurul, büyük toplumsal olaylara yol açan kararından dönüşünü açıklarken, "Anayasanın 76. maddesine göre, Aralık 2006'da yürürlüğe giren Adli Sicil Kanunu uyarınca yasaklanmış hakların iadesi kararı almayanların seçime giremeyeceklerini, ancak ve sadece bu belgeyle seçime girilebileceğini, adayların da gerekli bu belgeyi getirdiği için itirazlarının kabul edildiğini" bildirdi.

Bu İsimler Getirmemiş

YSK'nın bu açıklamasına karşılık, yaptıkları itiraz kabul edilen isimlerden BDP'li Leyla Zana, Hatip Dicle, Salih Yıldız ve Ertuğrul Kürkçü ile BDP ile bağı olmayan Harun Özcan'ın Adli Sicil Kanunu uyarınca aldıkları bir belge bulunmadığı ortaya çıktı. YSK'nın ise tarihi hatadan dönebilmek adına, durumları değişmemesine rağmen bu isimlere onay verdiği anlaşıldı.

Davası Bile Bitmemiş

YSK, bu isimlerden İzmir adayı Harun Özcan'ı, Karabük 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nce 2 yıl 10 ay

hapis cezasına mahkum edilmesi nedeniyle veto ettiğini duyurmuştu. Ancak Özcan'ın bu cezasının kesinleşmediği, buna rağmen YSK'nın kesinleşmiş gibi işlem yaptığı ortaya çıktı. Özcan'ın dosyasının Yargıtay'daki ilgili daireye gönderilmek üzere halen Yargıtay Başsavcılığı'nda beklediği açığa çıktı. Kasım 2008'de yerel mahkemece hapse mahkum edilen Özcan, açıklandığı gibi Adli Sicil Kanunu uyarınca başvuru yapmış olsa, istenilen belgeyi alamayacaktı. Bu kanunda, hükümlülerin, ancak cezalarının infazı bittikten 3 yıl sonra yasaklanmış haklarını geri isteyebilecekleri belirtiliyor. Oysa, hükümlü bile olmayan Özcan için yerel mahkemenin verdiği kararın üzerinden bile 3 yıl geçmediği anlaşıldı.

TCK'ya Göre Verilmiş

YSK, eleştirilere yanıt verirken, cezanın infazının bitmesiyle hükümlülerin yasaklanmış haklarını geri kazandıklarına ilişkin 2005'te yürürlüğe giren yeni TCK'nın adaylar için uygulanamayacağını, mutlaka ve sadece Adli Sicil Kanunu'na göre belge alınması gerektiğini belirtmişti.

Zana ve Dicle'nin itiraz için Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nden aldığı, yasaklı olmadıklarının tespitine ilişkin kararda ise açık biçimde, TCK'dan mahkum olanlara eski TCK'ya ya da Adli Sicil

Kanunu'na göre memnu hakların iadesi belgesi verilemeyeceğinin belirtildiği, tespitin de TCK'nın YSK tarafından kabul göremeyeceği belirtilen 53. maddesi uyarınca yapıldığı ortaya çıktı. YSK ise kararında savunduğu tezlerle rağmen, Zana ve Dicle'nin itirazını, TCK'ya göre verilen bu belge uyarınca kabul etti. Her iki ismin 18 Nisan öncesi Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nden aldıkları kararın içeriğinde de benzer biçimde "Yeni TCK'ya göre yasaklı değilsiniz, eski TCK'ya göre size memnu hakların iadesi belgesi verilemez" deniliyordu.

Aynı Kararla Kabul Edildi

YSK'nın 1981'de mahkum olduğu cezaya ilişkin memnu haklarının iadesi belgesi olmadığı gerekçesiyle veto ettiği Salih Yıldız'ın ise 2002'de aldığı kararı kurula sunmuş olmasına rağmen red yanıtı aldığı, itiraz sırasında aynı belgeyi Hakkari İl Seçim Kurulu aracılığıyla YSK'ya gönderdiği ve bu kez onay aldığı anlaşıldı.

Çifte Çelişki

18 Nisan'da memnu haklarının iadesi belgesi almasına rağmen adaylık başvurusu reddedilen Kürkçü'nün de aslında bu belgeyi almasına da gerek olmadığı ortaya çıktı. 2005'te yürürlükten kalkan eski TCK'ya 2004'te eklenen hükme göre, 1987 öncesinde hapse mahkum edilenlere 3 yıl bekleme süresine bakılmadan ve iyi hali araştırılmadan memnu hakların iadesi belgesi verilmesi gerekiyordu. Bu düzenleme de 2005'te yeni TCK'nın yürürlüğe girmesiyle ortadan kalktı. Buna rağmen, Kürkçü, YSK'nın ısrarı nedeniyle, eski TCK'ya göre belge almak zorunda kaldı ve mahkemeyi bu konuda ikna etti. YSK da Adli Sicil Kanunu'na göre değil, eski TCK'ya göre verilen belgeyi esas alarak Kürkçü'nün itirazını kabul etti.

Yargıtay'dan Düğün Takısı Kriteri

İZLEM

Yargıtay, yeni evli çiftler arasında sürekli soruna neden olan düğün takıları konusunda emsal niteliğinde bir karara imza attı. Takının kadına ait olduğuna işaret eden Yargıtay, kocanın, takıları aile için harcamak üzere ve eşinin rızasıyla bozdurduğunu belgelemek zorunda olduğuna hükmetti. Buna göre, eşinden takılarını bozdurmak üzere alan kocaların, karısının rızasını aldığına yönelik belge imzalatması gerekecek. Tartışma yaratan karar, Ankara'da görülen bir davada verildi. Kocasını M.A.'dan ayrılmak için dava açan Ö.D. adlı kadın, nafaka talebinin yanısıra, düğünde takılan ve kocası tarafından bozularak harcanan düğün takılarının da iadesini ya da bedelinin ödenmesini istedi.

Eşimin Rızasıyla Sattım

Ankara 10. Aile Mahkemesi'nde görülen davada, koca M.A., ziynet eşyalarını eşinin rızasıyla bozdurup düğünden sonra ortak giderler için harcadığını ileri sürdü. Tarafların boşanmalarına karar veren mahkeme, ziynet eşyalarının evlilik birliği içerisinde davacının da rızası ile bozdurularak ortak giderlere harcadığı gerekçesiyle, takıların bedelinin iadesi talebini reddetti. Temyiz edilen bu karar, Yargıtay'dan döndü. Yerel mahkemenin ilk kararında direnmesi üzerine, dosya Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na gitti. Genel Kurul, takı bedelinin kadına iadesine karar verdi. Kararda, şu ifadeler yer aldı:

“Davada kadının rızası ile katkı amacıyla bozdurulmak üzere ziynet eşyalarının verildiğine dair herhangi bir delil bulunmamaktadır. Evin ihtiyacı için bozdurulan ziynet eşyalarının rıza ile ve iade şartı olmaksızın verildiğini davalı koca ispatlamak zorunda olup, somut olayda davalı koca bu durumu ispat edemediğinden dava konusu ziynet eşyalarının davacıya iadesi mükelleftir.”

Belgeleme zorunlu

Karara göre, kadındaki takıyı evin ortak ihtiyacı için bozdurup harcayan kocaların bu durumu belgelendirmesi gerekecek. Eşin yazılı beyanının alınması ya da anlaşmazlık halinde ayrılan eşin “rızam ile verdim” diye beyanda bulunması, kocayı sorumsuz hale getirecek.

Yüksek Mahkeme'den Kritik Kararlar

İZLEM

Anayasa Mahkemesi, gündemi işgal eden kritik konularda, kritik kararlara imza attı. Mahkeme, TEKEL işçilerinin direnişiyle gündeme gelen 4/C statüsünün iptali istemini reddederken, CHP'nin, Yargıtay ve Danıştay'ın yapısını değiştiren kanunla ilgili görüşlerini önceden açıklayarak ihsas-ı reyde bulunduğunu iddia ettiği Anayasa Mahkemesi Başkanı Haşim Kılıç'ın davadan çekilmesi yönündeki talebini de yerinde bulmadı. SSK Kanunu'nun bazı maddelerinin iptali istemini de geri çeviren mahkeme, bakaya (askerlik kararı aldırmasına rağmen askerden kaçanlar) suçlarında, zamanaşımının askerlik süresi bittikten sonra başlayacağını düzenleyen ifadeyi iptal etti. Buna göre, bakaya suçu işleyenler için zamanaşımı süresi, askerliğe başlamaları gereken günden itibaren hesaplanacak.

Yüksek Mahkeme, geçici işçi statüsü olarak bilinen Devlet Memurları Kanunu'nun 4/C statüsünün iptali istemini reddetti. Böylece binlerce işçiyi yakından ilgilendiren dava, işçiler açısından olumsuz sonuçlanmış oldu.

Kılıç tarafsız

Yüksek Mahkeme, Haşim Kılıç'ın, yargının yapısını değiştiren tasarıyla ilgili ihsas-ı reyde bulunduğunu öne süren ve bu nedenle bu yasanın iptali istemiyle açılan davadan çekilmesini isteyen CHP'nin başvurusunu da geri çevirdi. Mahkeme, Kılıç'ın tarafsızlığını etkileyecek bir davranışının olmadığına hükmetti.

TRT'ye de red

Yüksek yargıçların ek mali olanaklardan yararlanmasına ilişkin Danıştay tarafından yapılan başvuruyu da geri çeviren mahkeme, SSK Kanunu'nun kritik düzenlemelerinin iptalini isteyen CHP'nin bu başvurusunu da yerinde bulmadı. Mahkeme, CHP'nin, TRT Yönetim Kurulu'nun dışarıdan atanacak üyelerinin Bakanlar Kurulu'nca belirlenmesini öngören düzenlemenin iptali istemiyle yaptığı başvuruyu da geri çevirdi.

Bakaya iptali

Mahkeme, Askeri Ceza Kanunu'nun, bakaya suçlarında zamanaşımı süresinin, askerlik hizmetinin tamamlanmasından sonra başlayacağını düzenleyen hükmünü ise iptal etti. Mahkeme, düzenlemeyi hukuka aykırı buldu ve oybirliğiyle iptal etti. Karara göre, bakaya suçu işleyenlerin askerden kaçmaya başladıkları andan itibaren zamanaşımı süresi de başlayacak.

Hayata Dönüş Yalanları

İZLEM

Türkiye genelinde 20 cezaevine eşzamanlı olarak, ölüm oruçlarının bitirileceği bahanesiyle düzenlenen ve Hayata Dönüş Operasyonu olarak anılan operasyonla ilgili kamuoyunun bütünüyle yanıltıldığı 11 yıl sonra açığa çıktı. Bayrampaşa Cezaevi'ne düzenlenen operasyonun adının Tufan, Ümraniye Cezaevi'ne düzenlenen operasyonun adının Atmaca ve Bora olduğunun, operasyonların Adalet Bakanlığı'nın ricasıyla aydınların mahkumlarla görüşme yaptığı tarihte planlandığının açığa çıkmasından sonra "Planlardan haberimiz yoktu" diyen dönemin Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun'un bizzat operasyonu koordine ettiği, Ertosun'un, dönemin Jandarma Harekat Başkanı Osman Özbek'in makam odasındaki kriptolu telefondan Çanakkale Cezaevi için operasyon talimatını verdiği ortaya çıktı. Hayata Dönüş olarak anılan operasyonun Bayrampaşa Cezaevi ayağının

Tufan, Ümraniye Cezaevi ayağının Atmaca ve Bora olarak anıldığı, operasyonun aydınların, ölüm orucu eylemlerinin sonlandırılması için bakanlığın ricasıyla mahkumlarla görüşme yaptığı aşamada planlandığını gösteren belgeler kamuoyuna yansımıştı. Bu haberlerin ardından dönemin Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü, HSYK üyesi Ali Suat Ertosun, planlardan haberlerinin olmadığını söylemişti. Ancak operasyonun haftalar öncesinde planlandığını ve Adalet Bakanlığı'nca koordine edildiğini gösteren yeni belgeler ortaya çıktı. Belgelere göre, Ümraniye Cezaevi'nde olduğu gibi Çanakkale Cezaevi'ne düzenlenen operasyon öncesinde de Çanakkale Başsavcılığı kriptolu telefondan görüşme yapması için jandarmaya çağıldı. Ancak jandarmadan farklı olarak, operasyon talimatını Ertosun aktardı. Operasyona katılan birlikler de günler öncesinden Çanakkale'ye konuşlandı.

Şok belge

3 mahkumun ve 1 askerinin öldüğü, 1 mahkumun kendini yaktığı Çanakkale Cezaevi ile ilgili dava dosyasından çıkan belge, kamuoyunun 11 yıl boyunca yanıltıldığını da ortaya koyuyor. Operasyonun günler öncesinden planlandığını ve hazırlıklarının haftalar öncesinde yapıldığını ortaya koyan belgelerden en önemlisi, aralarında Operasyon Komutanı Tuğgeneral Kemal Bayalan, Başsavcı Abdülkadir İlhan, İl Jandarma Komutanı Kamil Çil, Emniyet Müdürü Bülent Kenaroglu'nun da bulunduğu yetkililerin imzasını taşıyan tutanak. Çanakkale Başsavcılığı'nın 17 Aralık tarihli yazısı uyarınca hazırlandığı belirtilen tutanakta şu ifadeler yer alıyor: "Çanakkale E Tipi Cezaevi'nde barındırılan terör suçlularının F tipi cezaevlerine sevki engellemek için uzun süreden beri sürdürdükleri açlık grevini ölüm orucuna çevirerek bu güne kadar ısrarlı bir şekilde devam ettikleri ölüm orucunun sağlıkları yönünden tehlikeli boyuta ulaştığından Adalet ve İçişleri bakanlığının koordineli olarak yaptıkları

istişare sonunda 19 Aralık 2000 günü saat 05.00 sularında cezaevine jandarmadan yardım istenerek girilip İçişleri Bakanlığı'nın 14 Aralık 2000 günlü emri gereğince cezaevine operasyon düzenlenmesi için 18 Aralık 2000 günü saat 19.00 sıralarında Jandarma Genel Komutanlığı Harekat Başkanlığı makam odasından Adalet Bakanlığı Müsteşarı İhsan Erbaş, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun ve Harekat Başkanı Tümgeneral Osman Özbek, Çanakkale il Jandarma Komutanlığı emniyetli telefonunu arayarak operasyon yapılmasına karar verildiğini bildirmişlerdir. Konu ile ilgili iş bu tutanak emri alanlar tarafından tanzimen imza altına alınmıştır. 18. Aralık 2000 saat 20.30.”

Talimat Ertosun'dan

Tutanak, bakanlığın, cezaevlerine yönelik yapılan müdahale planlarından haberdar olduğunu, operasyonun bakanlığın istişaresi sonunda yapıldığını, planların altında imzası bulunan jandarmaya gidilerek operasyonun talimatının verildiğini ortaya koyuyor. Bütün bu çalışmaların da bakanlığın kamuoyuna, aydınlarla mahkumların görüştüğü ancak mahkumların uzlaşmaya yanaşmadığı, buna rağmen F tipi cezaevlerinin açılmasının 1 yılına ertelenmesinin önerildiği yönündeki açıklamaları yaptığı tarihte gerçekleştirildiği de anlaşılıyor.

Suçlu bulunamadı

Çanakkale Cezaevi'nde çıkan olaylar nedeniyle açılan davada 154 mahkum, bir askerin ölümü ve kendini yakan mahkumu intihara azmettirdikleri gerekçesiyle yargılanmış ve beraat etmişti. Dava kapsamında yargılanan 563 güvenlik görevlisinin de 3 mahkumun ölümü ve onlarca mahkumun yaralanması olaylarında sorumluluğu bulunmamış, beraatlerine karar verilmişti.

“İnternette Büyük Sansür” Tartışması

İZLEM

Bilgi Teknojileri İletişim Kurulu'nun (BTK) 22 Ağustos'ta yürürlüğe girecek kararına göre, bütün bireysel aboneler, “aile, çocuk, yurtiçi, standart” profillerinden birini seçmek zorunda kalacak. Profillerin kapsamında hangi sitelerin yer alacağı BTK tarafından belirlenecek. Buna göre, BTK, beyaz ve kara liste olmak üzere iki liste oluşturacak. Kara liste oluşturulurken, sitelerin mahkeme kararıyla engellenmiş olması gibi bir koşul düzenlemeye konulmadı. Bu koşul bulunmadığından mahkeme kararıyla engellenmeyen siteler de kara listeye girebilecek. BTK, yapacağı iç değerlendirme sonunda hangi sitelerin kara listeye girebileceğini belirleyecek. Aile profilini seçen kullanıcılar, kara listede yer alan sitelere giremezken, çocuk profilini seçen kullanıcılar, sadece beyaz listede yer alan sitelere girebilecek. Tüm sitelere girmek isteyenler “Güvenli hizmet” almak istemediği için standart profili kullanacak. Ancak uzmanlar, bu durumda, standart kullanıcılarının internet üzerinden işlenen suçlarda takibe alınacak ilk kişiler

olabileceğine, BTK'nin tüm Türkiye'de kimin hangi profilde olduğunu bileceğine dikkati çekiyor. Karara göre, aynı hat üzerinden hem yetişkinler hem çocuklar yararlansa bile aile bireyleri seçilen profil dışındaki sitelere girilemeyecek. İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'daki hükümler nedeniyle güç durumda kalan, tek bir video nedeniyle youtube ve benzeri sitelere uzun süre girilememesinden dolayı eleştirilere uğrayan Türkiye, 22 Ağustos'tan itibaren yeni bir internet düzenlemesi ile karşı karşıya kalacak.

BTK Kararı

BTK, 22 Şubat'ta aldığı kararla, "İnternetin Güvenlik Kullanımı" konulu usul ve esasları onayladı. 22 Ağustos'ta yürürlüğe gireceği açıklanan karara göre, her internet kullanıcısı, BTK'nın belirlediği profillerden birini seçerek internete giriş yapacak. Karardaki profil tipleri şöyle:

- Yurtiçi profil: Kara listede bulunmayan, yurtiçinden oluşturulan sitelere girilebilecek.
- Çocuk profili: Sadece BTK'nın beyaz listesindeki sitelere girilebilecek.
- Aile profili: BTK'nın kara listesindeki sitelere girilemeyecek. Abonenin isteğine göre, kara listede yer almayan bazı siteler için filtreler uygulanabilecek.

Sansür Yetkisi

Bu kapsamda, BTK, kararda sınırları belirtilmeyen beyaz ve kara listeler oluşturacak. Bu listeler, bütün internet işletmecilerine gönderilecek. İşletmeciler, BTK'nın listelerde yapacakları değişiklikleri de sürekli güncellemek zorunda kalacak. İnternet kullanıcılarına "Güvenli hizmet" isteyip istemediği sorulacak. İsteyenler, "Güvenli hizmet" başlıklı sözleşmeyi imzalarken, profillerden birini seçmek zorunda kalacak. Bu seçimi yapmayanlara aile profili verilecek. Bir evde çocuk bulunmasından dolayı çocuk profilinin seçilmesi halinde, ailenin diğer bireyleri de beyaz listede yer almayan hiçbir siteye giremeyecek. Türk Tel-

ekom ve diğer işletmeciler, kara listeleri kendi belirlemelerine göre de genişletebilecek. Beyaz liste ise değiştirilemeyecek. İşletmeciler her ay sonunda, güvenli internet paketi kullanan abone sayılarını ve hangi profillerin seçildiğini düzenli olarak takip edecek. Böylece TİB ve mahkemelerin, “İntihar uyuşturucu, fuhuş, kumar, terör, Atatürk’e hakaret, müstehcenlik, çocukların cinsel istismarı” suçları nedeniyle erişimini engellediği sitelere ulaşamayan Türkiye, şimdi de kanuna dayanmayan yasaklarla karşı karşıya kalabilecek.

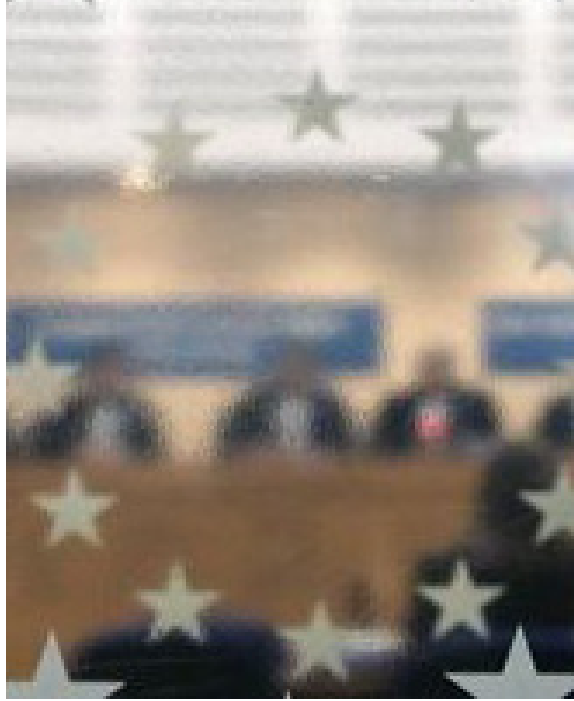
Standart Profil

“Güvenli hizmet” istemeyenler ise standart profili kullanmaya devam edecek. Uzmanlar, kara listenin hangi kriterlerle oluşturulacağına yönelik hiçbir belirleme olmamasına dikkati çekerken, çocukların bir kullanıcıya verilecek ikinci çıkışla, filtrelenmiş bir ağa erişerek korunabileceğini anımsattı. Uzmanlar, standart paketi seçip bütün ağa sansürsüz erişebilenlerin ise işlenen suçlarda potansiyel olarak takibe alınacağına da dikkati çekiyor.

Şık'ın Kitabı Dağıtılamazdı

Düzenlemeyle ilgili daha önce bir açıklama yapan Prof. Dr. Mutlu Binark ise “Düzenlemenin tartışılması gerekiyor. Ağustos ayından itibaren beyaz ve kara liste uygulaması devreye girecek. Bu listeler erişimin engellenebileceği adresler olacak. Gazeteci Ahmet Şık'ın el konulan kitapları internet üzerinden yayılabildiyse bu erişim olanağımız olduğu için. Türkiye’de de tekno-sosyal politikalar ve aktörler internet ortamını düzenlemek istiyorlar. Bunun için de yurttaşın ifade özgürlüğüne ve erişim özgürlüğüne sahip çıkması gerekiyor. Bireylerin internet özgürlüğüne sahip çıkarak, internette özgürce erişebildikleri bilginin içeriğini kendilerinin değerlendirebilmesi için gerekli özgürlük ortamının olması gerekiyor. Türkiye’de internete görüldüğü gibi özgür bir erişim yok. IP adreslerinin kontrolü söz konusu. Ancak nefret söylemi söz konusu olduğunda böyle bir şey yok. Kontroller belli bazı konularda işliyor, mesela facebook’taki bir LGBT (lezbiyen, gay, biseksüel, transseksüel) örgütlenmesi olan Mor El Grubu kapatıldı” dedi.

Kitaba Ceza AİHM’de Yine Mahkûm

Başvuru Tarihi: 22 Temmuz 2008
Başvuru Numarası: 36635/08
Karar Tarihi: 5 Nisan 2011
Kararı Veren Daire: 2. Daire

Aram Yayınevi’nin sahibi Fatih Taş, 2004’te yayınladığı “İtirafçı: Bir Jitemci Anlattı” başlıklı kitapta “terörle mücadele eden kamu görevlilerinin isimlerinin deşifre edildiği ve hedef gösterildiği” gerekçesiyle para cezasına çarptırıldı (par. 16).

Taş, cezasının Yargıtay tarafından onanmasından sonra (par. 17) dosyayı AİHM'e taşıdı.

Dosyayı inceleyen Mahkeme, konuyla ilgili içtihadına değindikten (par. 28) ve kamu yararını ilgilendiren meselelerde ifade özgürlüğünün çok geniş olduğunu hatırlattıktan (par. 29) sonra, dava konusu sınırlamanın demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını değerlendirdi. Söz konusu kitabı dikkatle incelediğini belirten Mahkeme (par. 35), kitapta yer alan bilgilerin büyük ölçüde faili meçhul cinayetlere ilişkin olduğunun altını çizdi ve bu tür olayların ağırlığı karşısında, kamuoyunun, ilgili kamu görevlilerinin bu olaylar sırasında nasıl davrandıklarını ve kimliklerini bilmeye hakkı olduğuna [il était de l'intérêt légitime du public de connaître non seulement la nature du comportement des fonctionnaires mais aussi leur identité] dikkat çekti (par. 35). Mahkeme, bu gibi suçlamalara maruz kalan kamu görevlilerinin kimliklerinin açıklanmasının ilgili kamu görevlileri için belli bir tehlike oluşturacağını kabul etmekle birlikte (par. 36), kitapta anlatılan olayların ilgili Meclis komisyonu raporunda ve medyada önceden yer aldığını ve kamuoyu tarafından zaten biliniyor olduğunu hatırlattı (par. 39, 40). Ayrıca Mahkeme, kitapta okuyucunun şiddete teşvik edilmediğinin de altını çizdikten sonra, bu tür ağır iddialara konu olan olayların demokratik bir toplumda kamuoyu tarafından özgürce tartışılması gerektiğini de [il est primordial dans une telle société que le débat engagé relatif à des faits d'une gravité particulière puisse se dérouler librement] vurguladı (par. 41). Nihayet Mahkeme, kitabın yayıncısına verilen para cezasının düşük olmasının ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin niteliğini de-ğiştirmedigine ve bu tür bir cezanın, toplumsal yaşamı ilgilendiren meselelere ilişkin kamusal tartışmaya zarar verebileceğine dikkat çekti (par. 43). Tüm bu nedenlerle Mahkeme, olayda Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine hükmetti (par. 44).

Masumiyet Karinesinin İhlali Tazminata Yol Açtı

Başvuru Tarihi: 16 Eylül 2005
Başvuru Numarası: 34388/05
Karar Tarihi: 12 Nisan 2011
Kararı Veren Daire: 2. Daire

İlkokul öğretmeni Nezahat Nurcan Çelik hakkında Hizbullah üyeliği iddiasıyla Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde dava açıldı. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi, 4616 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra yaptığı değerlendirmede, Çelik'in eylemlerinin sabit olmakla birlikte bu eylemlerin söz konusu yasanın kapsamına girdiğini belirtti ve bu nedenle davanın kesin hükme bağlanmasını erteledi (par. 9). Bu arada, yargısal süreç durdurulmadan önce, Çelik, dava kapsamındaki suçlamalar gerekçe gösterilerek Milli Eğitim Bakanlığı'nın kararıyla meslekten ihraç edildi (par. 10). Bunun üzerine Diyarbakır İdare Mahkemesi'ne başvuran

Çelik'in bu başvurusu, Çelik'in herhangi bir sabıka kaydı bulunmamasına rağmen, Diyarbakır DGM'nin erteleme kararındaki ifadeler gerekçe gösterilerek reddedildi (par. 15) ve bu karar Danıştay tarafından onandı (par. 12, 13). Çeşitli eğitim kurumlarına yaptığı iş başvuruları yine Diyarbakır DGM'nin "erteleme" kararındaki ifadeler gerekçe gösterilerek reddedilen (par. 14) Çelik, masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasıyla davayı AİHM'e taşıdı.

Dosyayı inceleyen Mahkeme, suçluluğu hukuka uygun bir şekilde kanıtlanmış ve tespit edilmiş olmayan bir kimsenin suçlu kabul edilmesinin masumiyet karinesinin ihlali anlamına geldiğini hatırlattıktan sonra (par. 29), masumiyet karinesinin sadece yargısal süreçlerde değil yargısal olmayan süreçlerde de ihlal edilebileceğine dikkat çekti (par. 29). Mahkeme, herhangi bir ceza davası sonucunda suçluluğu kesinleşmeyen bir kimsenin açtığı davanın o kimsenin suçlu olduğu gerekçesiyle reddedilmesinin de (Çelik'in, meslekten ihraç edilmesine karşı açtığı davanın reddedilmesinde olduğu gibi) masumiyet karinesini ihlal edebileceğini, ve mevcut durumda ihlal ettiğini, belirtti (par. 32, 34, 35). Ayrıca Mahkeme, 4616 Sayılı Kanun çerçevesinde, ilgili yargı organlarının, yalnızca sanığın yargılandığı suçun niteliğini değerlendirmekle ve ceza davasını "sanığın suçlu olup olmadığı hakkında kesin bir hükme varmaksızın" ertelemekle yetinmeleri gerektiğine (par. 33) ve Çelik'in herhangi bir sabıka kaydının zaten bulunmadığına da dikkat çekti. Nihayet Mahkeme, Çelik'in yaptığı iş başvurularının reddinin Çelik hakkında açılan ama sonuçlanmayan ceza davasındaki suçlamalara dayandırılmasının masumiyet karinesini ayrıca ihlal ettiğini belirten Mahkeme, tüm bu nedenlerle, olayda Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğine hükmetti (par. 36, 37) ve Türkiye'yi 7200 Euro tazminata mahkûm etti.

Cezaevi Operasyonu Nedeniyle Bir İhlal Kararı Daha

Başvuru Tarihi: 12 Ekim 2006

Başvuru Numarası: 42136/06

Karar Tarihi: 12 Nisan 2011

Kararı Veren Daire: 2. Daire

Nurettin Peker, 19 Aralık 2000’de Gebze Cezaevi’ne yapılan operasyonda yaralandı. Cezaevi operasyonuna katılan bazı jandarma görevlileri hakkında açılan soruşturma ise savcının takipsizlik kararıyla sonuçlandı ve başvurusunun bu karara karşı yaptığı itiraz da reddedildi. Bunun üzerine Peker, dosyayı AİHM’e taşıdı. Dosyayı inceleyen Mahkeme, Peker’in olaydan “tesadüfen” canlı kurtulduğuna ve operasyon sırasında ateşli silah kullanılmış olması nedeniyle Peker’in yaşama hakkının riske atıldığına dikkat çektiikten sonra (par. 41), Peker’in “uğradığı zarara karşı tazminat davası açma imkânının bulunması” ile “sorumluların tespit edilmesi ve cezalandırılması”nın ayrı hususlar olduğunu hatırlatarak, bu tür bir ihlalin giderilmesi için sadece tazminat yolunun yeterli görülemeyeceğine, ilgili sorumluların tespit edilmesinin ve cezalandırılmasının da şart olduğuna dikkat çekti (par. 46). Bu gibi olaylardan devletin her halükârda sorumlu olduğunu ve devletin bu gibi olaylar bakımından sorumluluğunun gereğini yerine getirdiğini ispatlamak zorunda olduğunu hatırlatan Mahkeme (par. 51), devletin bunu ispatlamak için öncelikle bu gibi olayları gerektiği gibi soruşturmak zorunda olduğuna dikkat çekti (par. 52). Bu bağlamda, olayda Peker’in nasıl yaralandığının değerlendirilebilmesi için gereken kanıtların toplanmadığını ve gerekli incelemenin yapılmadığını (olayda kullanılan silah ve merminin

araştırılmaması, olayın tanıklarının gerektiği gibi dinlenmemesi, vs.) saptayan Mahkeme, olayın gereken özen ve süratle soruşturulmadığını belirtti (par. 54). Soruşturmanın davacının şikâyetinden ancak 5 yıl sonra sonuçlandırıldığına da dikkat çeken Mahkeme, bu zaman zarfında bazı jandarmaların ve iki mahkûmun sorgulanması dışında hiçbir anlamlı adım atılmadığını tespit etti (par. 55). Ayrıca Mahkeme, ilgili güvenlik görevlilerine ilişkin soruşturmayı bu kişilerin amiri konumundaki kişilerin yürütmesinin bağımsız ve tarafsız bir soruşturma imkânını ortadan kaldırdığını ve bu nedenle bu tür soruşturmalara itibar edilemeyeceğini belirtti; ve bu gibi olaylar bakımından savcılığın idareden soruşturma izni almak durumunda olması nedeniyle, “etkili başvuru hakkı”nın ihlal edildiği sonucuna da ulaştı (par. 56). Nihayet Mahkeme, soruşturma sırasında savcılığa yardımcı olması gereken çeşitli kamu görevlilerinin bundan kaçındığının altını çizdi (par. 57) ve tüm bu nedenlerle olayın gerektirdiği gibi soruşturulmadığı sonucuna vararak Sözleşme’nin 2. maddesinin ihlal edildiğine karar verdi (par. 59, 60).

Gözaltında da Avukat ve Tercüman Yardımı Şart

Başvuru Tarihi: 1 Eylül 2005

Başvuru Numarası: 35292/05

Karar Tarihi: 5 Nisan 2011

Kararı Veren Daire: 2. Daire

Sultan Şaman, yasadışı örgüt üyeliği iddiasıyla 2004'te gözaltına alındı. Türkçe okuma yazma bilmeyen ve Türkçesi genel itibariyle yetersiz olan Şaman'a, gözaltı ve sorgu hakimi önündeki işlemler sırasında herhangi bir avukat ya da tercüman sağlanmadı. Hakkında açılan ceza davası sonunda 12 yıl 6 ay hapse mahkûm edilen Şaman'ın bu mahkûmiyeti, Şaman'ın gözaltında alınan ifadelerine dayandırıldı (par. 18). Bunun üzerine Şaman, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle dosyayı AİHM'e taşıdı. Dosyayı inceleyen Mahkeme, adil yargılanma hakkının dava öncesindeki işlemler için de geçerli olabileceğini hatırlattıktan sonra, ceza davalarında soruşturma aşamasının önemine dikkat çekerek, tercümandan yararlanma hakkının bu aşamada da, aksi ispat edilmedikçe, sınırlandırılmayacağını vurguladı (par. 30). Mahkeme, bu aşamalarda avukat ya da tercüman yardımı ilgili kişinin kendisi tarafından istenmemiş olsa bile, söz konusu kişinin bu kararının sonuçlarının gerçekten farkında olduğunun devletçe kanıtlanması gerektiğini belirtti. Böylece Mahkeme, yeterli kadar Türkçe bilmeyen bir kişinin avukat ya da tercüman istemediğini bizzat ifade etmiş olsa bile, bu ifadenin yeterli kabul edilemeyeceğine dikkat çekti (par. 31-33). Ayrıca Mahkeme, bu tür durumlarda, ilgili kişinin, avukat ve tercüman yardımından yararlanmamasının doğurabileceği sonuçlar konusunda gerektiği gibi bilgilendirilmesinin ve uyarılmasının şart olduğunu da vurguladı. Tüm bu nedenlerle Mahkeme, ilgili kişinin avukat ve tercümandan yararlanma hakkını bilgilili ve bilinçli bir şekilde kullanmasını sağlayacak ek korumalar öngörülmediğine dikkat çekerek (par. 35), olayda Sözleşme'nin ihlal edildiğine karar verdi.